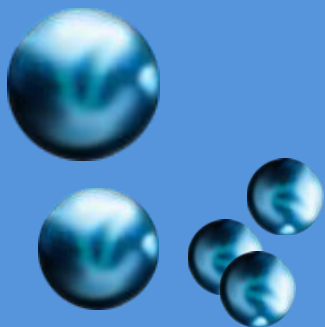




מנועים כלכליים להשכלה הגבוהה

פרופ' חגית מסר-ירון

פברואר 2009

מערכת ההשכלה הגבוהה בישראל – היסטוריה

- לפני הקמת המדינה: האוניברסיטה העברית, הטכניון ומכון וייצמן (לשעבר מכון זיו)
- שלב א' – שנות החמישים – השבעים: **הקמת חמש אוניברסיטאות**: בר-אילן, תל-אביב, באר שבע, חיפה, **האוניברסיטה הפתוחה**.
- שלב ב' – שנות השבעים והשמונים: **הקמת מוסדות שאינם אוניברסיטאות**: רופין, שנקר, בצלאל, האקדמיה למוסיקה ולמחול, בית הספר הגבוה לטכנולוגיה, דוד ילין, בית ברל, מכללת ירושלים לבנות, לוינסקי, זינמן, סמינר הקיבוצים, אורנים, אורט
- שלב ג' – **תכנית האב למכללות האקדמיות**: 1993- אישור המל"ג; 1994- אישור הממשלה; 1995 – תיקון חוק המל"ג (תיקון 10);
- שלב ד' – **סחיפה**: מכללות לא מתוקצבות, מכללות למורים, שלוחות



השכלה גבוהה – כמה זה עולה לנו?

השוואות תקציביות – מוסדות להשכלה גבוהה, תשס"ד (באש"ח, במחירי תשס"ד)

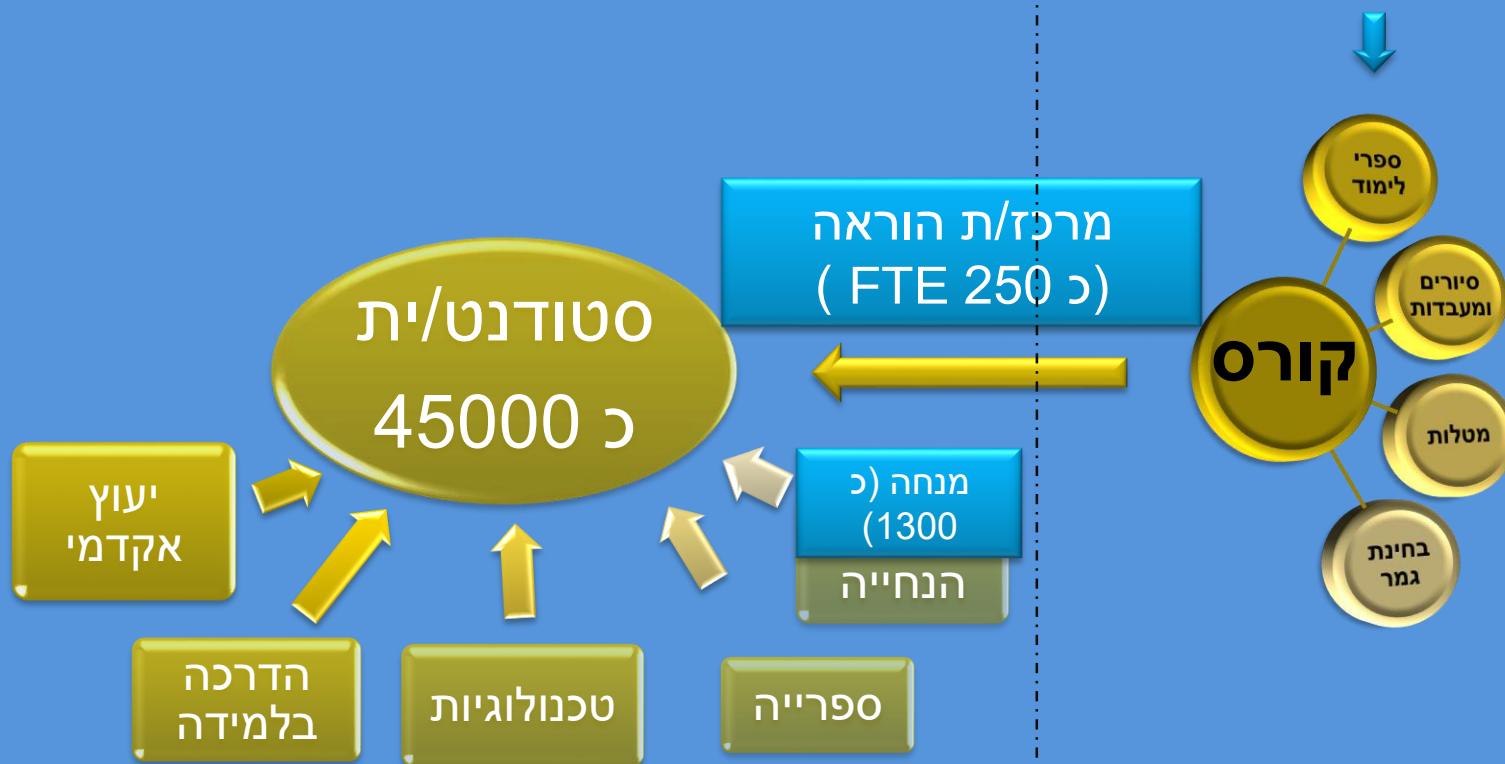
שם המוסד	סה"כ הוצאות	ות"ת ישיר	ות"ת יעודי	% מתקציב
עברית	1,319,483	655,443	276,712	71
טכניון	769,619	497,638	69,027	74
תל-אביב	1,255,966	622,684	94,745	57
בר-אילן	595,371	324,193	48,307	63
חיפה	499,795	226,383	38,230	53
בן-גוריון	769,982	445,601	67,307	67
אוני' פתוחה	295,266	63,277	1,302	22



הוצאות וסטודנטים באוניברסיטאות, תשס"ד (באש"ח, במחירי תשס"ד)

מכללה	ות"ת ל- FTE	ות"ת ל- FTE	% מסה"כ	ות"ת ל- מסיים
ת"א-יפו	16.79	53.02	21.55	175.3
תל-חי	18.63	53.18	12.57	210.0
ספיר	14.60	31.49	20.51	115.5
יו"ש	15.40	24.98	9.72	53.8
בראודה	28.01	20.46	8.16	73.3
הדסה	21.03	38.16	12.57	114.6
הנדסה י-ם	26.95	4.18	4.82	37.72
		34.35	100.0	119.5

חבר/ת סגל אקדמי בכיר (כ 70)



מתוך מכתב של בוגרת (14.1.09)

לאוניברסיטה הפתוחה הגעתי במקרה: ציון הפסיכומטרי שלי לא הספיק בכדי להתקבל ללימודי פסיכולוגיה באוניברסיטאות השונות, ובעת שחיפשתי מוסד חלופי הגיעו אלי המלצות רבות על האו"פ, אחת מההמלצות מאימי אשר השלימה באו"פ תואר במדעי הרוח. היה חשוב לי ללמוד במוסד אשר רמת הלימודים בו תהיה גבוהה ושקורסי הלימוד יהיו מגוונים ועשירים. לשמחתי גיליתי שהלימודים אכן מאתגרים, נוחים, מאפשרים עצמאות וגמישות לסטודנט. לימדו אותי מרצים מצוינים, ואף על פי כן שמחתי להיחשף לאפשרות של לימודים שלא על ידי הרצאות פרונטאליות, אלא באמצעות טכנולוגיה זמינה המותאמת לקצב ולאורח החיים שלנו כיום.

לאחרונה התחלתי לימודי תואר שני בפסיכולוגיה תעסוקתית-ארגונית באוניברסיטת חיפה. תהליך הקבלה היה מורכב ונבחננו קריטריונים שונים כמו ציון בבחינת המת"אם, דינאמיקה קבוצתית, המלצות וראיון קבלה- ולבסוף נבחרו 8 אנשים מתוך כ-80 נרשמים למגמה. כמו כן התקבלתי ללימודי תואר שני בפסיכולוגיה באוניברסיטת בר אילן ותל אביב.

אני חשה כי הכלים, הידע והמיומנויות אשר הוקנו לי באו"פ הם שאפשרו לי להצליח ולהתפתח, ועל כן כולי הערכה ותודה לאו"פ אשר העניקה לי הזדמנות כאשר מוסדות אחרים לא אפשרו זאת.

מתוך מכתב של בוגר (14.1.09)

את לימודי באוניברסיטה הפתוחה התחלתי בשנת 1988 כאשר הייתי בן 34, עובד במשרה מלאה בחברת מחשבים. זה היה רגע שבו החלטתי שאני מעוניין במשהו נוסף מעבר לעבודה שהיתה מאוד מעניינת ומספקת אבל היתה "עבודה". **לימודי היו ממש בשביל הנשמה**, סיימתי את הלימודים בשנת 1991 כאשר המסלול היה תואר כללי בחברה היות ולא היו אז מסלולים מוגדרים יותר שהתאימו לי. **הלימודים היו משב רוח מרענן בחיי ונהניתי מכל רגע. מצאתי ששיטת הלימוד העצמית מתאימה לי מאוד ואף שאת לימודי עשיתי בערבים בבית כאשר היו לי גם ילדים קטנים, נהניתי מכל רגע....**

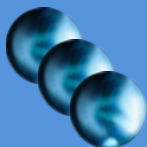
כאשר סיימתי את הלימודים **רציתי להמשיך ללמוד אבל לצערי באותו הזמן לא היו לימודי תואר שני באו"פ** ונאלצתי לבחור לי אוניברסיטה "רגילה". בגלל אזור מגורי בחרתי באוניברסיטה העברית... התקבלתי, מצאתי מדריך ובתוך שנתיים סיימתי את הדוקטורט (1998-2000)...

... בני השתחרר מהצבא והחליט להרשם לאו"פ עד שיתחיל לימודיו באוניברסיטה העברית והוא אף שוקל ללמוד במקביל בשני המוסדות. אני זכור לטובה את המצוינות של האו"פ בכל הקשור לאיכות החומרים ולקשר עם הסטודנטים.



אפיקי מעבר לאוניברסיטאות אחרות

- ✓ אפיקי המעבר מאפשרים להתחיל את הלימודים לתואר ראשון במסגרת הגמישה של האוניברסיטה הפתוחה, ולאחר לימוד מקבץ קורסים, לבחור, לפי העדפתם האישית, בין מעבר לאוניברסיטה האחרת לשם השלמת התואר לבין השלמת התואר באוניברסיטה הפתוחה.
- ✓ האוניברסיטאות שאליהן יש אפיקי מעבר מתחייבות לקבל לתכניות הלימוד שבהסדר כל סטודנט שלמד באוניברסיטה הפתוחה מקבץ קורסים מתאים שנקבע מראש, והשלים אותו ברמת הציונים הנדרשת ללא תלות בציוני הבגרות או בתוצאות המבחן הפסיכומטרי. מקבץ זה הופך לחלק מתכני הלימודים לתואר.
- ✓ מקבץ הקורסים שנלמד באוניברסיטה הפתוחה מקצר את משך הלימודים לתואר באוניברסיטה האחרת בכשנה.
- ✓ אפיק מעבר מתאים במיוחד למועמדים שהישגיהם הלימודיים הקודמים אינם משקפים נאמנה את יכולתם האקדמית, לחיילים השואפים להתקדם בלימודים, ולמי שאינם יכולים להעתיק בשלב זה את מקום מגוריהם.



אפיקי מעבר לאוניברסיטאות אחרות

הטכניון
14 פקולטות

האוניברסיטה העברית
הפקולטה לחקלאות
ברחובות
החוג למדעי המחשב
החוג למתמטיקה

אוניברסיטת תל-אביב
הפקולטה למדעי החיים
הפקולטה למדעי הרוח
הפקולטה למדעי החברה:
בי"ס לכלכלה
הפקולטה להנדסה

אוניברסיטת בר-אילן
המחלקה לכלכלה
המחלקה למדעי המחשב

אוניברסיטת בן-גוריון
הפקולטה למדעי ההנדסה
הפקולטה למדעי המחשב
8 מחלקות במדעי הרוח
המחלקה לכלכלה
המחלקה למדעי
ההתנהגות
המחלקה לחינוך
המחלקה לניהול
המחלקה לניהול מערכות
בריאות

אוניברסיטת חיפה
הפקולטה למדעי הרוח
הפקולטה למדעי החברה
החוג לכלכלה
החוג למערכות מידע
ניהוליות

הצעה: אפיקי מעבר מנדטורים

לימודי שנה א' באוניברסיטאות יוחלפו באפיקי מעבר, כלומר יתבצעו באמצעות האו"פ.

יתרונות: 1. הוזלת ההשכלה הגבוהה באוניברסיטאות,

2. הבטחת רמת לימודים, ידע ומיומנויות למידה.

3. אפשרות שילוב לימודים עם תיכון/צבא/עבודה.

4. יאפשר לסגל באוניברסיטאות להתמקד

בקורסים מתקדמים.

אופציה: יכול לפתור גם מהצורך בפסיכומטרי.

חסרונות: מה יעשו אלו שלא יצליחו?

Best First Year Online: An Open Courseware Alternative

• רעיון שמובל ע"י פרופ' Frits Pannekoek מקנדה.

- Ten key issues must be resolved to create the world's best first-year open courseware: Subjects, Regional and National Cultures, Pedagogy, Student Readiness, Mode of Delivery, Outcomes, National and International Articulation, Sustainability, Operationalization, Business Models.
- *“While it might be argued that the World’s Best First Year lacks ambition, in that it is confined to a foundation year, it can equally be argued that it is overly ambitious, in that it will set the standards for the next three years of more complex courses. Most important of all, it will provide anyone, regardless of personal situation, the tools to be the best in a demanding knowledge economy.”*